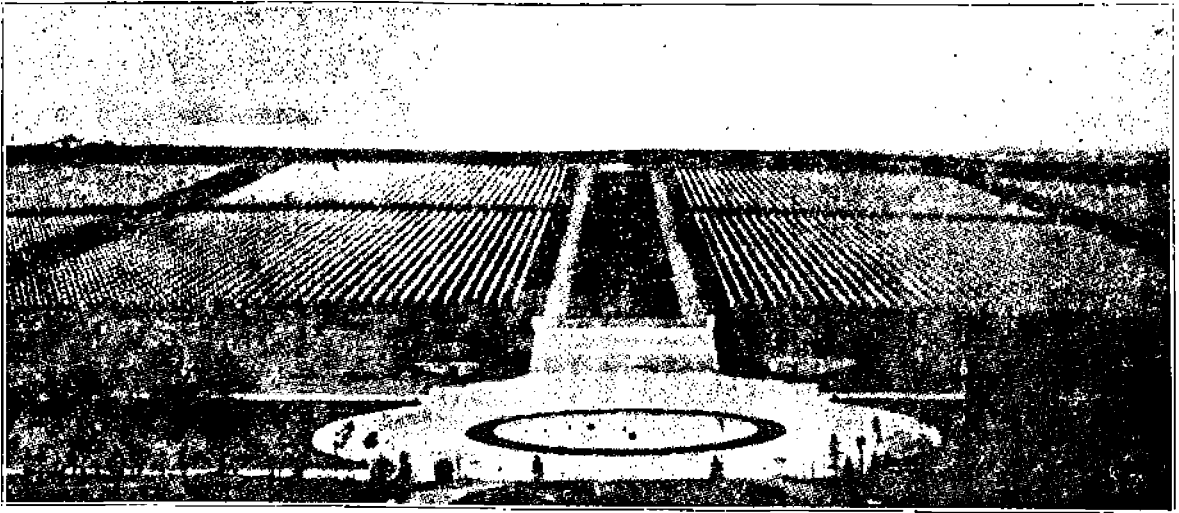

Verdunin Helvetti

Amerikkalaisten sodan Molokille nhrattujen 25,000 miehen joukkohauta Verdunin luona.

VAJAAN kolmensadan kilometrin päässä Pariisista ovat Verdunin linnoitusten soräläjät — nuo autiot, alakuloiset kummut. Sinne ei voi ajaa kaukoratojen nuolena kiitävillä expressijunilla. Sinne päästäkseen on muutettava paikallisjunaan, joka verkalleen vierii raunioiden, kuoleman ja valkeiden sotilashautaristien kenttiä kohti.

Satuin eräänä huhtikuun iltapäivänä pistäytymään Berliinissä aivan Potsdamer Platzin äärellä olleessa Verdunin taistelujen 15-vuotisnäyttelyssä. Palasin sieltä siinä vakaassa päätöksessä, että paluumatkalla Ranskasta poikkean Verdunissa. Tuota päätöstä ei synnyttänyt sanomalehtimiehen ammatitieteliasuus. Näyttelyn kuvat, kartat, suuret maas-

osoittaa ymmärrystä ja päättäväisyyttä järjestymiseen nähden tällä kertaa niin heillä epäilemättä tulee olemaan suurten joukkojen käytännöllinen myötätunto mukana.

Muistakaamme se erään filosofin lausunto että pienten asiain mietiskely on suurten asiain hauta. Lakatkaamme mietiskelemässä niin pieniä asioita kuin on esimerkiksi se että tästä tilanteesta vielä selvittää yksilöllisyyteen ja kappitalismin terveytymiseen luottaen ja käykäämme käsiksi joukkoina suuriin asioihin, järjestämään niitä voimia mitkä tarvitaan eteemme joutuvain suuren kysymyksen ratkaisemisessa, s. o. yhteiskunnallisen vallankumouksen suorittamisessa.

tomallit ja taistelujen havainnolliset selostukset saattavat olla vain sotilashenkilöille ja paatuneille julkisen sanan miehille pelkkiä mielenkiintoisia asioita, mutta minä tunsin jotakin aivan toista. Olin jo pikkupoikana saanut sieluuni nimestä Verdun hirvittävän vaikutelman, ja tuosta saksalaisesta näyttelystä palasin iltaliikenteiselle Potsdamer Platzille vakavissa mietteissä. Tiesin nyt, että tuon ikivanhan ranskalaisen linnoituskaupungin ympäristössä tuhottiin maailmansodassa ajoittain ja varsinkin v. 1916 täydellisessä helvetissä satojatuhansia ihmisiä. Tiesin, että ranskalais-saksalaisen sodan jälkeen rakennetut ja vuosisadan alkuvuosina erityisesti vahvistetut rautabetonilinnoitukset sananmukaisesti jauhettiin murskaksi raskaan tykistön miljoonilla kranaateilla, ja linnoitusten ympäristössä tekivät jokaisella neliometrillä tykkätuli, käsikranaatit, konekiväärit ja sotahulluuden pirullisin keksintö, kaasu, kauhistuttavaa jälkeä. Tiesin, että sivistyneen ihmiskunnan masentava mielettömyys, sota, on Verdunissa kymmenien tuhansien valkeiden sotilashautaristien, niiden äänettömien syyttäjien edessä häpeäpaalussa.

Syvä myötätunto Verdunin mullassa makaavia militarismin uhreja kohtaan minun matkani sinne ohjasi. Lähdin matkalle sen päivän aattona, jolloin Pariisin köyhälistö vaeltaa viimeisten kommunardien muistoa kunnioittamaan n. s. liittoutuneiden muurille Pere Lachaisen hautausmaalle. —

Senne jäi Pariisi.

Juna kiiti kohti Reimsiä värikkään ranskalaisen kevatkesän keskellä. Reimsissä täytyi ohimennen silmätä kuulua tuomiokirkkoa, jonka ympäristön saksalaiset kranaatit luhistuttivat soräläjäksi, mut-

ta joka itse säilyi melkein vahingoittumattomana. Sitten edelleen St. Hilaire au Templen asemalle, mistä paikallisjuna jatkoi matkaa hitaammassa tempossa. Iltapäivä hämärtyi huomattavasti — raskaat, tummanharmaat pilvet synnyttivät alakuloisen tihkusateen, joka tiheni, mitä lähemmäksi kuoleman kenttiä tultiin.

Raskaan ja ahdistavan mielialan vallassa astui matkamies jalkansa Verdunin maaperälle.

Vaunuista laskeutui ulos sateeseen ryhmä muitakin matkamiehiä.

Muuatta vanhaa, mustiin puettua, kumaraista naista tuki kummaltakin puolelta kaksi vakavaa, kalpeahkoa nuorukaista. Ilmeisesti miehensä ja poikiensa isän Verdunin helvetissä menettänyt äiti — ja hieman etempänä hiipi vaivalloisesti, eteenpäin sauvojensa varassa miesraukka, jonka kasvoihin kaasu oli ainiaaksi jättänyt kammottavat jälkensä. Aseman edustalla odotti suuri auto. Kolmikielinen taulu (mistä, kuvaavaa kyllä, puuttui saksankieli) ilmoitti, että auto oli valmis lähtemään kolmen tunnin kierokselle linnoitusalueille. Vaikka mieltä tympäsi tällainen tapa, millä yritteliäs autofirma lyö rahaa Verdunin murhenäytelmällä, ei ollut vallinnan varaa. Yhden päivän aikana ei jalkamies olisi ehtinyt taivaltaa vasta kuin linnoitusketjun äärelle. Oli noustava autoon — jostakin rautatien ensimmäisen luokan vaunusta ilmestyneiden puhelioiden ja julkean hiljeiden ammattitustien sekaan.

Auto lähti, kiersi vanhan, muistomerkkinä säilytettävän laskusillan ja Verdunin muuriportin kautta kellertävälle viertotielle, ajoi läpi etukaupunkialueen, minne soräläjien ja raunioiden sekaan jo oli vuosien aikana kohonnut uusia taloja, kiiti tasaisesti ja pehmeästi tunnin ajan mainiota asfaltitietä — ja sitten kohosi eteemme tihkusateessa puuton, omituisen autio, laaja kumpu, mikä 15 vuotta sitten oli ollut Fort de Vaux, Verdunin linnoitusalueen vankin linnake.

Auto pysähtyi ja matkailijat astuivat ulos. Seurasasi tavanmukainen opasnäytelmä, joka minuun on aina tehnyt ärsyttävän vastenmielisen vaikutuksen. Mutta erikoisesti tällä kiertomatalla satojentuhansien miesten haudoilla tuo ammattinsa pintapuolisuttama ja koneellistuttama sanakone suorastaan raivostutti. Päivämääriä, numeroita, kenraalien nimiä ranskan- ja englanninkielellä — ja taas päivämääriä, numeroita ja nimiä tunteettomasti, kui-

"Ei koskaan enää sotaa"

vakiskoisen koneellisesti, "Messieurs and gentlemen", koko matkan ajan. Mutta onneksi auto pysähtyi jokaisella huomattavalla paikalla niin pitkäksi ajaksi, että herra oppaan kyllästyttämä matkamies saattoi edes hiukan irtautua miehestä ja hänen verrattoman pintapuolisesta seurueestaan.

Niin — nuo kummut, nuo soräläjät, joiden ylpeinä ja kukistumattomiksi otaksuttuina niminä aikoinaan m. m. olivat St. Michel, Fort de Vaux, Douaumont, Thierville, Thiaumont, Fort de Marre, Fleury, Souville ja Moulainville. Ne jättivät noina tihkusateisen iltapäivän muutamina tunteina tämän kirjoittajan mieleen milloinkaan unohtumattoman muiston.

Verdunin helvetti!

Kun kamppailu Verdunista v. 1916 kiihtyi ratkaisevalle asteelle, ruhjoi ensin raskaan piiritystykistön ulvova kranaattimyrsky pomminkestäviksi tarkoitetut rautabetonisat kasematit raunioiksi, ja sen jälkeen alkoi 8-kuukautinen hirvittävien hyökkäysten ja vastahyökkäysten taukomaton sarja, mieletön, kauhistuttava ihmisteurastus, missä kokonaiset rykmentit kaatuivat viimeiseen mieheen, missä sodan murhatekniikan välineillä tuhottiin Ranskan, Saksan, Belgian, Englannin ja Amerikan

Avattu juoksuhauta Verdunin luona paljastaa ihmisen mielettömyyksistä suurimman, sodan, kamaluuden

parhainta miesvoimaa, taistelu, missä linnoitusketjun yhden ainoan pisteen valloitus saattoi vaatia neliviikkoisen lähitaistelun loputtomissa juoksuhautilabyrinthissa, jolloin jokainen pienikin menestys, jokainen kappale juoksuhaudata, jokainen metri tykistön sulkutulella pöyhittyä maata vaati virtanaan ihmisverta. Automme kulkee, pysähtyy ja kulkee — koko Verdunin verinen historia kulkee samalla ohi. Fleury, jonka raunioille kohosi kaiserin sotilippu sen jälkeen kun lopullisen väkiryynnäköön edellä tykistö oli syytänyt siihen 6 tunnin aikana 110,000 kaasugranaattia ja tuhannet miehet vetäneet silvottuina viimeisen henkäyksensä. — Sainte-Fine, missä kenraali Toulorgin divisioona sananmukaisesti ammuttiin mäsäksi maan sisään, — Montfaucon, missä on maailman suurin joukkohauta, Verdunissa ja Argonneilla kaatuneiden U. S. A:n sotilaiden hautausmaa, 14,000 hautaa ja 25,000 valkeata ristiä. — Trancheedes Baionnettes, missä erään ranskalaisen pataljoonan muistoksi on valtaavan pilarikatoksen alle jätetty kappale juoksuhaudan kynnystä, missä tuo pataljoona pelkin pistimin piti puoliaan kahden hirmuisen vuorokauden ajan, kunnes joka mies oli kaatunut paikoilleen, — suuria muistomerkkejä, sotilashautoja, rautabetonijärkäleitä, joista betoni on murskattu ja jauhettu hienoksi ja joissa vääntyneet rautakiskot ojentautuvat esille kuin kuolleen ja maatuneen ihmisen luut, kaikkialla vaaleata soraa, minkä miljoonat ammukset ovat ryöpyttäneet esille maaemon povesta, joka nyt on autio, tuhansien ja taas tuhansien kranaattikuoppien ja luhistuneiden juoksuhautojen syövyttämä. Jossakin saattaa kuulla linnun sirkutusta, mutta viheriöivää ruohoa etsii silmä turhaan yhä, 15 vuoden kuluttua viimeisestä surmanlaukauksesta. Nuo teräksen, ihmisveren ja myrkyllisten kaasujen kyllästävät Verdunin sorakentät eivät viheriöi — turhaan niiden ylle lämpöinen kevät sade tuhlaa hereitä vesiään...

On jo ilta, kun paikallisjuna taas saapuu. Vainut täynnä vappusunnuntain vietosta palaavia ihmisiä. Melua ja viinin sumentamia silmiä, hien-

märkien vaatteiden ja halpojen savukkeiden kuvottavaa hajua.

Hyvästi Verdun, hyvästi tuhannet, maatuneet toverit!

Somme-Toubren asemalla lojuu roskalaatikon vieressä sateessa mustunut ja ruostunut ranskalainen sotilaskypärä — teräväreunainen reikä oikeassa kyljessä, Chalons-sur-Marnessa kantaa junamies jostakin vaunusta asemahuoneisiin jalattoman ja kädettömän sotainvaliidin — muutto pikajunaan, Nancy, Metz, Saarín alueen pimenevässä illassa loimuavat terässulattimot — Saarbrücken, aamuyö aseman odotussalissa, virkeä ja touhukas aamu työhön rientävine työläisjoukkoineen, jälleen pikajuna, Etelä-Saksa, Reinin hymyilevä laakso, Frankfurt am Main, Leipzig, jälleen ilta — ja Berliini.

Stresemannstrassella meluavat sanomalehtien myyjät.

Levottomia tietoja. Poliittinen myrsky kohisee. Kaukainen itä sähköttää sotaviestejä. Toivotonmuutta, romahduksia.

Väsänyt matkamies kyselee itseltään epätoivolisena:

— Onko niinsanotun sivistyneen ihmiskunnan marssittava uuteen Verdunin helvettiin, ennenkuin se tulee järkiinsä? Miksi leikitään voimilla, jotka irtipäästettyinä räjäyttävät, tuhoavat ja polttavat koko Euroopan suitsevaksi rauniokasaksi ja jotka myrkkyykaasuilla tappavat siviiliväestön sukupuuttoon?

Miksi?

Siksi, että yhä on olemassa niin sääliittävän yksinkertaisia ihmisiä, jotka todella uskovat, että satojentuhansien miesten — isien, veljien ja poikien — uhraaminen Verdunin helvetissä v. 1914—1918 oli välttämättömyys ja kansojen pyhä velvollisuus — siksi, että Verdunin mykkien syyttäjien sanaton kieli on vielä tukahdutettu valheen, kansainvälisen petoksen ja sodan rikollisen ylistelyn röyhkeään meluun.

E. A. Pulli.

Raatajille

*Raatajille tabdon laulaa,
beille hymnin vibeltää.
Siellä isken valontaulaa,
miss'on synkkää pimeää.*

*Niille jotka aina kärsii,
ristin raskaan kantaa saa,
niille jotka luuta järsii,
toisten syödess' omenaa.*

*Laulan... aikaa uutta uotan,
kaväbyistä riemuineen,
raatajien voimaan luotan,
joukkovoimaan yhteiseen.*

W. M. MATTSON.